

doc. JUDr. Miriam Odlerová, PhD.
Akadémia Policajného zboru v Bratislave
Katedra správneho práva

Právne aspekty streľby na unikajúce motorové vozidlo podľa zákona o Policajnom zbore

Úvod

Policajt sa pri vykonávaní služobného zákroku nezriedka dostane do situácie, kedy je pre jeho úspešné zvládnutie potrebné použiť donucovacie prostriedky. Najväčšie riziko pre život a zdravie osoby, voči ktorej policajt zasahuje, je pri použití zbrane. Mieru tohto rizika ovplyvňuje strelecká zručnosť policajta, vzdialenosť a pohyblivosť cieľa, terén, ale aj schopnosť rýchlo a správne sa rozhodnúť. Riziko pre život a zdravie osoby (ktoré je zvlášť vysoké pri streľbe na unikajúce motorové vozidlo) zdôrazňuje význam dodržiavania príslušnej legislatívy.

Streľba na unikajúce motorové vozidlo je prípadom použitia zbrane príslušníkmi Policajného zboru, ktorý vyvoláva určité právne otázky. Predmetné ustanovenia v zákone č. 171/1993 Z. z., o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o Policajnom zbore“), sú pomerne strohé a pri ich výklade je potrebné vychádzať aj zo samotného účelu policajno-bezpečnostných činností, základných zásad použitia donucovacích prostriedkov, ale aj judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva.

Prípady policajnej streľby, najmä tie, ktoré končia smrťou, často rezonujú v spoločnosti a stávajú sa predmetom odborných diskusií. Udalosť z júna 2017, keď bol pri prenasledovaní motorového vozidla pri obci Hronský Beňadik usmrtený príslušníkom Policajného zboru 17 ročný spolujazdec, bola posudzovaná u odbornej verejnosti rôzne. Prvotné posúdenie prípadu bolo hodnotené ako zákonné, neskôr však bola na zasahujúceho policajta podaná obžaloba.

Za mimoriadne znepokojivé musíme považovať najmä to, že podobné prípady, ktoré sa stali následne, riešili policajti rôznymi spôsobmi, čo vzbudzuje dojem, že niekedy sami nevedia, ako správne postupovať a kedy môžu oprávnenne strieľať na unikajúce motorové vozidlo.

Článok vychádza z vedeckovýskumnej úlohy realizovanej na Akadémii Policajného zboru v Bratislave, č. výsk. 246 „Analýza využitia donucovacích prostriedkov vo vybraných policajných službách“.

Základné právne východiská

Pri posudzovaní oprávnenosti použitia zbrane príslušníkom Policajného zboru je potrebné vychádzať v širšom kontexte z viacerých prameňov práva.

Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd vo svojom čl. 2 chráni život. Zbavenie života sa nepovažuje za spôsobené v rozpore s týmto článkom, ak vyplýva z použitia sily, ktoré je bezpodmienečne nevyhnutné pri:

- a) obrane osoby proti nezákonnému násiliu;
- b) vykonávaní zákonného zatknutia alebo zabránení úteku osoby zákonne zadržanej;
- c) zákonom potlačení nepokojov alebo vzbury.

Streľba na unikajúce motorové vozidlo by sa dala subsumovať pod písmeno a) alebo b). Pokiaľ by nešlo o útek zadržanej osoby, musí ísť o situáciu, kedy budú kumulatívne naplnené obsahy pojmov „nezákonné násilie“ a „obrana osoby“. Pod „nezákonné násilie“ je možné zahrnúť niektoré prípady bezohľadnej jazdy vodiča, najmä tie, kedy porušovaním dopravných predpisov ohrozuje ostatných účastníkov cestnej premávky alebo úmyselne použije vozidlo proti osobe. S uvedeným súvisí aj „obrana osoby“, pričom sa jedná najčastejšie o ostatných účastníkov cestnej premávky, ale aj o osoby, ktoré sa nedobrovoľne nachádzajú v unikajúcom vozidle (rukojemník, spolujazdec, ktorý nesúhlasí s konaním vodiča), príp. iné osoby, ktoré môže vodič v prípade, že nebude zastavený, ohroziť na živote alebo na zdraví, dokonca usmrtiť.

Aj **Ústava Slovenskej republiky** vo svojom čl. 15 chráni život. Podľa tohto článku nie je porušením práv, ak bol niekto pozbavený života v súvislosti s konaním, ktoré podľa zákona nie je trestné. V tomto prípade pôjde práve o zákon o Policajnom zbore.

Uvedené podporuje aj **Trestný zákon**. Podľa jeho § 26 ods. 1 použitie zbrane v súlade so zákonom nie je trestným činom. Ide o okolnosť vylučujúcu protiprávnosť činu.

Zákon o Policajnom zbore stanovuje pre oprávnené použitie zbrane policajtom tri skupiny podmienok, a to:

1. Všeobecné podmienky pre použitie donucovacích prostriedkov stanovené v § 50 ods. 3 a 4 a v § 63 – 68 zákona o Policajnom zbore – keďže zbraň sa považuje za donucovací prostriedok:

- § 50 ods. 3 zákona o Policajnom zbore – výzva s výstrahou: „Pred použitím donucovacích prostriedkov je policajt povinný osobu, proti ktorej zakročuje, vyzvať, aby upustila od protiprávneho konania, s výstrahou, že bude použitý niektorý z donucovacích prostriedkov. Od výzvy a výstrahy môže upustiť iba v prípade, keď je sám napadnutý alebo je ohrozený život alebo zdravie inej osoby a vec neznesie odklad, alebo tomu bránia iné okolnosti.“,
- § 50 ods. 4 zákona o Policajnom zbore – rozhodovanie o použití zbrane: „O tom, ktorý z donucovacích prostriedkov policajt použije, rozhoduje podľa konkrétnej situácie tak, aby dosiahol účel sledovaný služobným zákrokom a použitý donucovací prostriedok a intenzita jeho použitia neboli zjavne neprimerané nebezpečnosti útoku.“,
- § 63 zákona o Policajnom zbore – povinnosť policajta poskytnúť zranenej osobe prvú pomoc a zabezpečiť jej lekárske ošetrovanie,
- § 64 zákona o Policajnom zbore – povinnosť policajta neodkladne hlásiť nadriadenému služobný zákrok s použitím zbrane,
- § 65 zákona o Policajnom zbore – osobitné obmedzenia použitia donucovacích prostriedkov (vrátane zbrane),

- § 66 zákona o Policajnom zbore – podmienky použitia zbrane pod jednotným velením a policajtom v službe osobitného určenia.

2. Všeobecné podmienky pre každé použitie zbrane stanovené v § 61 ods. 3 a 4 zákona o Policajnom zbore:

- § 61 ods. 3 zákona o Policajnom zbore – povinnosť použiť výzvu, výstrahu, varovný výstrel, podmienky upustenia od výstrahy a varovného výstrelu,
- § 61 ods. 4 zákona o Policajnom zbore – povinnosť policajta pri použití zbrane dbať na potrebnú opatrnosť, najmä aby nebol ohrozený život iných osôb a aby čo najviac šetril život osoby, proti ktorej zákrok smeruje.

3. Osobitné podmienky stanovené pri jednotlivých dôvodoch použitia zbrane v § 61 ods. 1 zákona o Policajnom zbore:

- § 61 ods. 1 písm. f) zákona o Policajnom zbore – policajt je oprávnený použiť zbraň, *„ak nemožno inak zadržať dopravný prostriedok, ktorého vodič bezohľadnou jazdou vážne ohrozuje život a zdravie osôb a na opakovanú výzvu alebo znamenie dané podľa osobitných predpisov nezastaví“*.

Použitie zbrane na unikajúce motorového vozidlo je však možné aj podľa iných ustanovení zákona o Policajnom zbore, aj keď sa v niektorých priamo dopravný prostriedok nespomína, avšak sa ani nevylučuje, a to:

- § 61 ods. 1 písm. d) zákona o Policajnom zbore – *„aby zamedzil útek nebezpečného páchatel'a, ktorého nemôže iným spôsobom zadržať“*,
- § 61 ods. 1 písm. g) zákona o Policajnom zbore – *„aby odvrátil nebezpečný útok, ktorý ohrozuje strážený objekt alebo miesto, kde je vstup zakázaný, po márnej výzve, aby sa upustilo od útoku“*,
- § 61 ods. 1 písm. i) zákona o Policajnom zbore – *„aby v bezprostrednom priestore štátnej hranice prinútil zastaviť dopravný prostriedok, ktorého vodič na opakovanú výzvu alebo znamenie dané podľa osobitných predpisov nezastaví“*.

Použitie zbrane podľa § 61 ods. 1 písm. f) zákona o Policajnom zbore

Zákon o Policajnom zbore vo svojom § 61 ods. 1 taxatívne stanovuje okolnosti, za ktorých je príslušník Policajného zboru oprávnený použiť zbraň. Takto stanovené podmienky použitia zbrane by mali zahŕňať všetky situácie, do ktorých sa policajt pri služobnej činnosti môže dostať a kedy použitie zbrane bude nevyhnutné na ochranu života alebo zdravia. Podmienky uvedené v § 61 ods. 1 písm. f) zákona o Policajnom zbore však niekedy spôsobujú problémy pri aplikácii tohto ustanovenia.

Ak chce policajt použiť zbraň k zastaveniu unikajúceho motorového vozidla, musia byť v zmysle uvedeného ustanovenia kumulatívne naplnené nasledovné podmienky:

- Vodič na opakovanú výzvu alebo znamenie dané podľa osobitného predpisu nezastaví.
- Motorové vozidlo nie je možné zastaviť inak.
- Jazda vodiča je bezohľadná a vodič ňou vážne ohrozuje život a zdravie osôb.

2.1 Vodič na opakovanú výzvu alebo znamenie dané podľa osobitného predpisu nezastaví

Podľa § 34 zákona o Policajnom zbore je každý „povinný uposlúchnuť výzvu, pokyn, príkaz a požiadavku policajta alebo strpieť výkon jeho oprávnení podľa ustanovení § 17 až 33 a oprávnení podľa osobitných predpisov.“ Takýmto oprávnením je aj oprávnenie na zastavovanie a prehliadku dopravného prostriedku uvedené v § 23 zákona o Policajnom zbore. Uvedené oprávnenie splnomocňuje policajta dávať pokyny na zastavenie dopravného prostriedku, (zakázať jazdu, plavbu alebo let na nevyhnutne potrebný čas alebo prikázať smer dopravného prostriedku). Musí však ísť o opakovanú výzvu alebo znamenie dané podľa osobitných predpisov, ktorými sa v zmysle príslušnej poznámky pod čiarou myslí aj zákon č. 8/2009 Z. z. o cestnej premávke a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o cestnej premávke“). Ten medzi všeobecné povinnosti účastníkov cestnej premávky zaraďuje aj povinnosť „poslúchnuť pokyn, výzvu alebo príkaz policajta súvisiaci s výkonom jeho oprávnení pri dohľade nad bezpečnosťou a plynulosťou cestnej premávky, strpieť výkon jeho oprávnení, ako aj pokyny iných osôb, ktoré na to oprávňuje tento zákon alebo osobitný predpis.“¹

2.2 Motorové vozidlo nie je možné zastaviť inak

Ešte predtým, než policajt použije zbraň pri prenasledovaní unikajúceho motorového vozidla, mal by zvážiť všetky **ostatné možnosti jeho zastavenia** – t. j. zastavovacie pásy alebo iné prostriedky na násilné zastavenie dopravného prostriedku v zmysle § 56 zákona o Policajnom zbore (služobné autá, povozy alebo stavebné mechanizmy), ktoré je možné použiť na vytlačanie dopravného prostriedku, či zahradenie cesty.

Efektívnym prostriedkom pre zastavovanie motorových vozidiel sú v niektorých situáciách spomínané zastavovacie pásy. Policajti sú oprávnení použiť ich za podmienok ustanovených v § 56 zákona o Policajnom zbore. Aj toto ustanovenie ukladá policajtovi povinnosť opakovane použiť výzvu alebo dať znamenie na zastavenie. Okrem toho musí byť splnená aj niektorá z ďalších podmienok:

- bezohľadnou jazdou je vážne ohrozený život, zdravie alebo majetok,
- je dôvodné podozrenie, že sa v dopravnom prostriedku prepravujú páchatelia úmyselných trestných činov, hľadané osoby, zbrane, strelivo, výbušniny, omamné a psychotropné látky a jedy, veci pochádzajúce z trestnej činnosti alebo súvisiace s trestnou činnosťou,
- je zrejmé, že sa vodič pokúsi o násilné vniknutie do strážených objektov lebo na miesta, kde je vstup zakázaný,
- je dôvodné podozrenie, že sa vodič pokúsi o násilný prechod štátnej hranice.²

Podmienky pre použitie zastavovacieho pásu sú stanovené širšie ako podmienky pre použitie zbrane podľa § 61 ods. 1 písm. f) zákona o Policajnom zbore, avšak zahŕňajú aj jeho základnú podmienku, a to bezohľadnú jazdu, ktorou je vážne ohrozený život, zdravie alebo majetok.

¹ § 3 ods. 2 písm. c) zákona o cestnej premávke.

² § 56 ods. 1 zákona o Policajnom zbore.

Napriek tomu sa zastavovacie pásy používajú v praxi iba minimálne, a to zrejme aj z toho dôvodu, že hliadky Policajného zboru nimi väčšinou nedisponujú, resp. často nie sú v spôsobilom technickom stave. Zastavovacie pásy pritom fungujú na jednoduchom princípe – po tom, čo po nich prejdú pneumatiky vozidla, prerazia ich, čím sa výrazne zníži rýchlosť a ovládateľnosť vozidla. Ich nevýhodou však môže byť dlhý reakčný čas potrebný pre rozloženie a zloženie zastavovacieho pásu a ťažká manipulácia s nimi (tie, ktorými policajti disponujú v súčasnosti, sú ťažké a hrozí riziko zranenia pri manipulácii). Tiež môžu spôsobiť závažný následok pre vozidlo a jeho posádku, keď príliš rýchly únik vzduchu znižuje ovládateľnosť vozidla a zvyšuje riziko následnej nehody.¹ Pri moderných zastavovacích pásoch sú tieto nedostatky značne eliminované a sú bezpečnejšie tak pre posádku zastavovaného vozidla, ako aj pre samotných policajtov, keď s nimi manipulujú. Vo väčšine prípadov je však možné zastavovacie pásy považovať za miernejší spôsob zastavenia unikajúceho motorového vozidla ako streľbu.

2.3 Jazda vodiča je bezohľadná a vodič ňou vážne ohrozuje život a zdravie osôb

Ďalšou podmienkou je **bezohľadná jazda vodiča**. Keďže zákon o Policajnom zbore tento pojem bližšie nešpecifikuje, je veľmi dôležité správne interpretovať, aké spôsoby vedenia dopravného prostriedku zahŕňa. Bezohľadnosť sa môže posudzovať vo vzťahu:

- k ostatným účastníkom cestnej premávky (páchateľ ich blokuje, vytláča z cesty, priamo namieri s vozidlom na inú osobu),
- vo vzťahu k majetku (jazdou ničí cestné teleso, súčasti cesty alebo iný majetok) alebo
- vo vzťahu k pravidlám cestnej premávky (bezdôvodne prechádza z jedného jazdného pruhu do druhého, výrazne prekročí najvyššiu povolenú rýchlosť, nezastaví na červenej).

V každom prípade by bezohľadnosť mala byť spôsobená **úmyselným konaním páchatela**. Podobným nebezpečným spôsobom môže viesť motorové vozidlo aj osoba, u ktorej sa vyskytne neočakávaný zdravotný problém (infarkt, nevoľnosť, strata vedomia a pod.). Toto však nie je možné považovať za bezohľadnú jazdu, nakoľko sa nejedná o úmyselné konanie vodiča a zásah polície býva potrebný skôr zriedka, keďže takáto jazda veľmi rýchlo skončí dopravnou nehodou.

Zároveň musí platiť, že vodič dopravného prostriedku takouto bezohľadnou jazdou **vážne ohrozuje život a zdravie osôb**. Ani vážne ohrozenie nie je definované či už zákonom o Policajnom zbore alebo iným predpisom (najmä v spojitosti s jazdou dopravného prostriedku). V praxi je potom ťažké rozlíšiť, kedy pôjde iba o ohrozenie a kedy už o „vážne“ ohrozenie. O vážne ohrozenie by malo ísť najmä vtedy, keď je bezprostredné, tzn. vodič už priamo ohrozuje ostatných účastníkov cestnej premávky, či iné osoby, čiže z jeho konania vyplýva veľmi jasné a konkrétne nebezpečenstvo. Za vážne by sa tiež malo považovať aj také ohrozenie, ktoré môže spôsobiť dopravnú nehodu s následkami na živote a zdraví. Pod vážne ohrozenie života a zdravia osôb

¹ OHERA, Michal. Násilné zastavování vozidel policií. In: *Policista*. 2011, roč. 17, č. 9, s. 13.

bezohľadnou jazdou vodiča by bolo možné subsumovať aj prípady teroristických útokov spáchaných autom.

Aj v prípade, že je možné jazdu označiť ako bezohľadnú, nemusí za každých okolností niekoho ohrozovať, napr. ak ide o jazdu po prázdnej ceste. V takomto prípade by šlo iba o relatívne ohrozenie v prípade, že by sa neskôr objavili iní účastníci cestnej premávky.¹

Použitie zbrane podľa § 61 ods. 1 písm. d) zákona o Policajnom zbore

Policajt je oprávnený použiť zbraň podľa § 61 ods. 1 písm. d) zákona o Policajnom zbore, aby zamedzil útek nebezpečného páchatel'a, ktorého nemôže iným spôsobom zadržať. Zákon o Policajnom zbore definuje **nebezpečného páchatel'a** vo svojom § 14 ods. 2 písm. c) ako osobu, ktorá podľa zistených skutočností môže byť svojím konaním nebezpečná pre život alebo zdravie zakročujúceho policajta alebo iných osôb, najmä ak ide o:

- páchatel'a trestného činu ozbrojeného zbraňou (pričom zbraň sa v tomto prípade chápe v širšom význame, t. j. ako čokoľvek, čím možno urobiť útok proti telu dôraznejším),
- páchatel'a zločinu (podľa § 19 Trestného zákona),
- ušľú zadržanú osobu,
- ušľú zatknutú osobu (zatknutú na základe príkazu na zatknutie, európskeho zatýkacieho rozkazu alebo medzinárodného zatýkacieho rozkazu),
- osobu ušľú z výkonu väzby alebo z výkonu trestu odňatia slobody.

V tomto prípade ide o deklaratórny výpočet osôb, ktoré je možné považovať za nebezpečného páchatel'a, to znamená, že zaň môžu byť z určitých dôvodov považované aj iné osoby v závislosti od konkrétneho prípadu. Dôležitá bude v tomto ohľade skutočnosť, že zakročujúci policajt ju bude z náležitých dôvodov považovať za nebezpečnú pre život a zdravie. Aby bolo možné považovať osobu za nebezpečného páchatel'a, mala by predstavovať určitú úroveň hrozby, ktorá by bola taká vysoká, že by bolo z hľadiska spoločenského záujmu viac prijateľné prípadné zranenie, dokonca aj zabitie takejto osoby, ako keby policajt proti nemu zbraň nepoužil.²

Európsky súd pre ľudské práva vo svojom rozhodnutí zo dňa 26. februára 2004 vo veci Nachová a ostatní proti Bulharsku, č. 43577/98, pomohol viac upresniť tento pojem. Európsky súd pre ľudské práva v tomto rozhodnutí uviedol dôležitú skutočnosť, a síce že ak ide o páchatel'ov nenásilnej trestnej činnosti, ktorá neohrozuje iné osoby, nie je možné použiť voči nim zbraň, aj keď by kvôli tomu mohli utiecť. Išlo o prípad väzňov, ktorí pracovali na stavbe a utiekli odtiaľ. Európsky súd pre ľudské práva posudzoval, či bolo skutočne „*absolútne nevyhnutné*“ použiť *strelnú zbraň*“. Významne zavážila skutočnosť, že išlo o osoby, ktoré boli odsúdené za nenásilný trestný čin.

¹ TUREČEK, Jaroslav; ODLEROVÁ, Miriam; HAJDÚKOVÁ, T. *Zbrane nesmrťiace a strelné ako donucovacie prostriedky polície*. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2021, s. 83.

² TITLOVÁ, Marcela a Jozef MEDELSKÝ. *Zákon o Policajnom zbore. Komentár*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2017, s. 289.

Z tohto dôvodu zastal Európsky súd pre ľudské práva názor, že nepredstavovali hrozbu ani pre policajtov, ani pre iné osoby, a teda „za žiadnych okolností nemôže byť „absolútne nevyhnutné“ v zmysle čl. 2 ods. 2 Dohovoru použitie smrtiacej zbrane k zadržaniu osoby odsúdenej za spáchanie nenásilného trestného činu, ktorá momentálne neohrozuje život zasahujúceho policajta ani inej osoby, aj keby jej nepoužitie mohlo prípadne znamenať neúspešné zadržanie takej osoby na úteku.“¹

Útek sa rozumie také správanie páchatel'a, kedy sa úmyselne vzdáľuje z dosahu policajta, príp. z miesta, kde je povinný zotrvať (miesto činu, v prípade pristihnutého páchatel'a, ústav na výkon trestu odňatia slobody, policajný útvar, budova súdu a pod.). K úteku páchatel'a môže dôjsť najčastejšie vtedy, keď je pristihnutý pri trestnom čine, ale môže ísť aj o hľadanú osobu, ktorá začne utekať pri náhodnej kontrole policajtom. Na Slovensku majú policajti skúsenosti aj s útekmi páchatel'a z väzenia, z miesta, kde ako odsúdený väzeň pracoval alebo z policajného útvaru. Pre použitie zbrane pri úteku nebezpečného páchatel'a je však dôležitá skutočnosť, že ho nie je možné zadržať inak – čiže priamo v ustanovení § 61 ods. 1 písm. c) zákona o Policajnom zbore je opätovne zdôraznená požiadavka subsidiarity použitia zbrane.²

Zákon o Policajnom zbore nevyklučuje, že takýto útek môže nebezpečný páchatel' zrealizovať motorovým vozidlom. V porovnaní s jeho ustanovením § 61 ods. 1 písm. f) však už nie je podmienkou použitia zbrane bezohľadná jazda vodiča, ani vážne ohrozenie života a zdravia osôb. Pri prenasledovaní motorového vozidla s nebezpečným páchatel'om sú teda podmienky použitia zbrane nastavené menej prísne. Aj tu však platí povinnosť dodržať potrebnú opatrnosť podľa § 61 ods. 4 zákona o Policajnom zbore, a to najmä v kontexte s ďalšou posádkou prenasledovaného vozidla.

Použitie zbrane podľa § 61 ods. 1 písm. i) zákona o Policajnom zbore

Podľa v § 61 ods. 1 písm. i) zákona o Policajnom zbore je policajt oprávnený použiť zbraň, aby v bezprostrednom priestore štátnej hranice prinútil zastaviť dopravný prostriedok, ktorého vodič na opakovanú výzvu alebo znamenie dané podľa osobitných predpisov nezastaví.

Bezprostredný priestor štátnej hranice je definovaný v § 2 ods. 13 zákona č. 298/1999 Z. z. o správe štátnych hraníc v znení neskorších predpisov ako „*priestor so šírkou spravidla 50 m od štátnych hraníc*“. Pre využitie tohto dôvodu použitia zbrane pritom nie je podstatné, či ide o vonkajšiu alebo vnútornú hranicu, či ju páchatel' nelegálne prekročil alebo sa na to podľa všetkého len chystá, alebo sa dopúšťa iného protiprávneho konania.

Znamením daným podľa osobitných predpisov sa rozumie napr. znamenie podľa zákona o cestnej premávke. Podľa § 3 ods. 2 písm. c) tohto zákona je účastník cestnej premávky povinný poslúchnuť pokyn, výzvu alebo príkaz policajta, ktorý vykonáva dohľad nad bezpečnosťou a plynulosťou cestnej premávky. Takýto pokyn, výzva alebo

¹ Rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva zo dňa 26. februára 2004 vo veci Nachová a ostatní proti Bulharsku, č. 43577/98.

² TUREČEK, Jaroslav; ODLEROVÁ, Miriam; HAJDÚKOVÁ, T. *Zbrane nesmrtiace a strelné ako donucovacie prostriedky polície*. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2021, s. 81.

príkaz však musia súvisieť s touto činnosťou. Policajt môže dať znamenie na zastavenie vozidla rôznymi spôsobmi, či už zdvihnutím ruky, použitím zastavovacieho terča, červeným svetlom pohybujúcim v polkruhu. Účastník cestnej premávky je povinný zastaviť vozidlo aj vtedy, ak policajt dáva znamenie z idúceho auta. Spôsoby, akým dáva policajt znamenie na zastavenie vozidla, sú jednoznačné a pochopiteľné pre každého – teda aj pre cudzinca, ktorý nepozná naše právne predpisy a s podobným zastavovaním sa vo svojej vodičskej praxi ešte nestretol.

Aj v tomto prípade použitia zbrane je potrebné viesť strelbu na dopravný prostriedok, čo vyplýva zo slovného spojenia „*aby v bezprostrednom priestore štátnej hranice prinútil zastaviť dopravný prostriedok*“ pri zachovaní všetkých už uvádzaných podmienok použitia zbrane.¹

Význam tohto zákonného ustanovenia zmocňujúceho k použitiu zbrane môžeme vidieť najmä pri ochrane vonkajšej hranice Slovenskej republiky s Ukrajinou a to najmä pred nelegálnou migráciou, či nelegálnym dovozom alebo vývozom tovaru. Udalosti posledného obdobia však preukazujú, že môžu nastať situácie, kedy bude potrebné zatvoriť a prísnejšie kontrolovať všetky hranice vrátane vnútorných – či už ide o situáciu v prípade zvýšenej migrácie do Európy, alebo pandemická situácia. Vzhľadom na ustálenú rozhodovaciu činnosť Európskeho súdu pre ľudské práva by takýto dôvod použitia zbrane bez ďalšieho nemusel byť považovaný za súladný s čl. 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

V prípade Pisari proti Moldavskej republike a Rusku (č. 42139/12) súd riešil otázku zodpovednosti štátu za činy ruského vojaka na mierovom kontrolnom stanovišti v Moldavsku, ktoré mali za následok smrť 18 ročného muža. Ten so svojim priateľom prechádzal autom mostom cez rieku Dnester. Na oboch stranách mostu boli kontrolné body s vojakmi. Pisari však na prvom kontrolnom bode nezastavil (jeho priateľ neskôr tvrdil, že kvôli zlej viditeľnosti spôsobenej ľadom na čelnom skle) a pri druhom kontrolnom bode sa vyhýbal prekážkam. Vojak dal ústny pokyn na zastavenie vozidla, vystrelil z guľometu varovný výstrel a ďalšie strely smerovali na pneumatiku vozidla – jedna strela však zasiahla vodiča, ktorý zomrel. Európsky súd pre ľudské práva uviedol, že výraz z čl. 2 ods. 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd „*absolútne nevyhnutné*“ naznačuje, že sa musí použiť prísnejší a presvedčivejší test nevyhnutnosti, ako sa obvykle uplatňuje pri určovaní, či je zásah štátu nevyhnutný v demokratickej spoločnosti. Na margo „*bezpodmienečnej nevyhnutnosti*“ súd uviedol, že takáto nevyhnutnosť v zásade nemôže existovať, ak je známe, že osoba, ktorá má byť zatknutá, nepredstavuje žiadne ohrozenie života alebo nie je podozrivá zo spáchania násilného trestného činu, a to ani vtedy, ak by nepoužitie smrtiacej sily mohlo mať za následok stratu príležitosti na zatknutie unikajúceho.²

Ďalšie aspekty použitia zbrane podľa zákona o Policajnom zbore

Z dikcie skúmaných ustanovení zákona o Policajnom zbore vyplýva, že policajt by mal použiť zbraň **proti motorovému vozidlu**, nie proti vodičovi. Zakročujúci policajt by mal strieľať v prvom rade na pneumatiky vozidla, avšak efektívnosť účinku takejto

¹ ODLEROVÁ, Miriam. Zákoné dôvody použitia zbrane príslušníkmi Policajného zboru. In: *Notitiae iudiciales Academiae collegii aedilium in Bratislava*. 2020, roč. VI., 1, s. 45.

² Rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Pisari proti Moldavskej republike a Rusku č. 42139/12.

strelby môže byť znížená tým, že pneumatiky sú zakryté zadným nárazníkom, blatníkom, spojlerom, či zásterkami. Ďalšími možnosťami zastavenia vozidla je strelba do palivovej nádrže, ktorá je v zadnej časti vozidla a prevažne vyrobená z plastu – avšak nevýhodou je možné zasiahnutie vnútornej časti vozidla a časovo zdĺhavý únik paliva. Vysokú pravdepodobnosť rýchleho zastavenia vozidla má strelba do motorového priestoru – problém je však v tom, že sa nachádza v prednej časti vozidla, a teda strelba naň je možná iba spredu.¹

V súvislosti s tým je potrebné znovu apelovať na už spomínanú **povinnosť policajta dbať na potrebnú opatrnosť**. Toto je dôležité v kontexte nielen vysokého ohrozenia vodiča motorového vozidla strelbou policajta, ale aj ďalších osôb, najmä spolujazdcov, ktorí sa v tejto situácii ani nemuseli ocitnúť vlastným zavinením. Porušením povinnosti policajta stanovenej v § 61 ods. 4 zákona o Policajného zboru sa rozumie už aj samotné ohrozenie života iných osôb. Preto je dôležité brať do úvahy, že strelba na motorové vozidlo môže byť značne nepresná, okrem páchatel'a môže ohroziť ostatných účastníkov cestnej premávky, ale najmä osoby, ktoré sedia v prenasledovanom motorovom vozidle a s konaním vodiča nemusia súhlasiť. Z ustanovenia § 61 ods. 4 zákona o Policajnom zbore „*vyplýva kogentným spôsobom stanovená povinnosť policajta nevyhnutne dbať na potrebnú opatrnosť pri použití zbrane, pričom porušením tejto zákonnej povinnosti policajtom pri služobnom zákroku sa expressis verbis rozumie už aj samotné ohrozenie života iných osôb, t. j. nielen už spôsobený následok na živote a zdraví iných osôb.*“²

V súvislosti s posádkou prenasledovaného motorového vozidla môžu nastať tri situácie:

1. policajt má dobrý prehľad o počte osôb vo vozidle a vidí, že **sa v ňom okrem vodiča nikto iný nenachádza** (toto sa však nedá vždy určiť jednoznačne, napr. páchatel' môže v batožinovom priestore auta prevážať unesenú osobu, môže prikázať osobe vo vozidle, aby si ľahla apod.),
2. policajt vidí, že vo vozidle **určite je aj iná osoba okrem vodiča**,
3. situácia vo vozidle je pre policajta neprehľadná a **nevie s určitosťou stanoviť, koľko osôb sa v ňom nachádza**. Prenasledované vozidlo môže mať tmavo tónované sklá, príp. postavy posádky môžu byť prekryté hlavovými opierkami sedadiel alebo nákladom vo vozidle. Ťažko je tiež možné vidieť v aute menšie dieťa.

Zásadnou otázkou teda je, **či je policajt oprávnený použiť zbraň aj vtedy, ak sú v prenasledovanom motorovom vozidle aj ďalšie osoby, alebo ak nemá prehľad o počte osôb, ktoré sa v ňom nachádzajú**.

Keďže rozhodne nie je jednoduché strieľať presne z idúceho auta na idúce auto, a to najmä pri vyššej rýchlosti, každá takáto strelba by sa mohla považovať za ohrozujúcu život posádky, a teda v rozpore s ustanovením § 61 ods. 4 zákona

¹ Bližšie pozri FIRST, Robert a Karel KADLEC. K metodice strelby na pronásledované vozidlo. In: *Kriminalistický sborník*. 2009, roč. LIII, č. 2, s. 45-47.

² PUŠKÁR, Adam. *Policajt v zásade nesmie strelbou zastavovať unikajúce vozidlo*. [online]. [citované 3. septembra 2021]. Dostupné na internete: <https://www.najpravo.sk/clanky/policajt-v-zasade-nesmie-strelbou-zastavovat-unikajuce-vozidlo.html?print=1>

o Policajnom zbore. V takomto prípade je osobitne dôležité posúdiť dodržanie zásady primeranosti a ak to nie je bezpodmienečne nevyhnutné, od streľby upustiť, príp. aj od samotného prenasledovania. „*Je teda veľmi dôležité opakovane sa presvedčiť, či sa nenachádza vo vozidle okrem vodiča ešte ďalšia osoba. V prípade, že vodič nie je sám, neodporúča sa proti prenasledovanému vozidlu použiť zbraň. ...V prípade možnosti ohrozenia nezúčastnených osôb vo vozidle alebo v okolí by sa malo rozhodne od streľby upustiť.*“¹

Iná situácia však nastáva v prípade, ak vo vozidle sedia aj iné osoby okrem vodiča, ktoré spĺňajú definíciu **nebezpečného páchatela** podľa zákona o Policajnom zbore a unikajú napr. po spáchaní násilného trestného činu. Nebezpečný páchatel je v § 14 ods. 2 písm. c) zákona o Policajnom zbore definovaný ako osoba, „*ktorá podľa zistených skutočností môže byť svojim konaním nebezpečná pre život alebo zdravie zakročujúceho policajta alebo iných osôb, najmä ak ide o páchatela trestného činu ozbrojeného zbraňou podľa § 14 ods. 5, páchatela zločinu, ušľú zadržanú osobu, ušľú zatknutú osobu, osobu ušľú z výkonu väzby alebo z výkonu trestu odňatia slobody.*“ V takomto prípade bude môcť byť použitie zbrane za prítomnosti ďalších osôb vo vozidle (za splnenia ostatných podmienok) považované za zákonné.

Uvedené názory podporuje aj judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva. Ten považuje streľbu v takýchto prípadoch za vysoký stupeň ohrozenia života a zastáva názor, že streľba na prenasledované motorové vozidlo by mala byť realizovaná iba v krajnom prípade, kedy je **nevyhnutné odvrátiť ňou veľmi jasné a bezprostredné nebezpečenstvo**, ktoré by mohol prestavovať jeho vodič, ak by sa mu podarilo uniknúť.

V prípade **Toubache proti Francúzsku** posudzoval Európsky súd pre ľudské práva prípad streľby policajtov na prenasledované motorové vozidlo, v ktorom sa okrem vodiča nachádzali aj iné osoby. Policajti ich prenasledovali z dôvodu, že ukradli palivo a vlámali sa do pracovne. Počas naháňačky sa im podarilo obmedziť pohyb prenasledovaného vozidla, pričom jeden policajt vystúpil z auta a vyzval vodiča, aby zastavil. Ten však vozidlo nasmeroval priamo na policajta, ktorý sa uhol a šesťkrát vystrelil smerom k vozidlu. Napriek tomu vozidlo uniklo. Krátko nato však bolo nájdené mŕtve telo jednej z osôb vo vozidle zasiahnutej policajtovou streľbou.

Európsky súd pre ľudské práva bral do úvahy skutočnosť, že policajt streľbou veľmi riskoval zranenie alebo usmrtenie niekoho z posádky, tiež skutočnosť, že osoby v prenasledovanom vozidle neboli podozrivé zo spáchania násilných trestných činov, ale aj konanie vodiča, ktoré poukázalo na jeho nebezpečnosť.

Európsky súd pre ľudské práva dospel k záveru, že smrť tejto osoby bola výsledkom použitia sily, ktorá v danom prípade **nebola celkom nevyhnutná** pre vykonanie služobného zákroku.

Ďalej uviedol, že **nie je možné automaticky stotožňovať konanie vodiča motorového vozidla s ostatnou posádkou**. Tí totiž nemusia s konaním vodiča súhlasiť. Ak by nešlo pri prenasledovaní o osoby, ktoré sú podozrivé z páchania násilných alebo teroristických trestných činov, či ozbrojené osoby, mala by byť streľba policajtov na unikajúce vozidlo celkom výnimočná. Strelná zbraň by nemala byť bez

¹ FIRST, Robert a Karel KADLEC. K metodice střelby na pronásledované vozidlo. In: *Kriminalistický sborník*. 2009, roč. LIII, 2, s. 45-47.

ďalšieho použitia na zastavovanie motorového vozidla pri podozrení so spáchania menej závažných trestných činov alebo dokonca priestupkov.¹

Uplatňovanie zákonných podmienok streľby na unikajúce motorové vozidlo v praxi

Z uvedenej analýzy zákonných podmienok streľby na unikajúce motorové vozidlo vyplýva niekoľko dôležitých faktov pri ich aplikácii príslušníkmi Policajného zboru.

Ak chce použiť policajt zbraň na unikajúce motorové vozidlo pri služobnom zákroku, musí zvážiť, či je splnených **niekoľko zákonných podmienok. Tie sa v zákone o Policajnom zbore nachádzajú na viacerých miestach** – ide o uvádzané všeobecné podmienky pre použitie donucovacích prostriedkov, všeobecné podmienky pre každé použitie zbrane a osobitné podmienky použitia zbrane, ktorých je až deväť. Toto, samozrejme, môže negatívne ovplyvniť najmä rýchlosť policajtovho rozhodovania, či použije zbraň alebo iný donucovací alebo technický prostriedok.

Významnou skutočnosťou, ktorá môže ovplyvniť zákonnosť streľby policajta, sú aj **absentujúce definície pojmov** v predmetných ustanoveniach zákona o Policajnom zbore – napr. bezohľadná jazda, vážne ohrozenie života a zdravia, či nebezpečný útok.

Tieto skutočnosti sa môžu v praxi odraziť dvomi excesmi: policajt použije zbraň aj vtedy, keď na to nebude v zmysle zákona oprávnený, alebo ju nepoužije v prípade, kedy by ju podľa zákona použiť mal. Oba prípady môžu skončiť zbytočnou smrťou, príp. aj trestným stíhaním zakročujúceho policajta.

Formulácia ustanovenia § 61 ods. 1 písm. f) zákona o Policajnom zbore požaduje „**vážne ohrozenie života a zdravia osôb**“. Ustanovenie by sme mali podľa jazykového výkladu vykladať tak, že musí nastať kumulatívne ohrozenie aj života, aj zdravia (čo celkom nedáva zmysel) a minimálne dvoch osôb. Vhodnejšia formulácia by bola „**vážne ohrozenie života alebo zdravia osoby**“.

V rokoch 2019 – 2020 sa na Akadémii Policajného zboru v Bratislave realizovala vedecko-výskumná úloha Výsk. 246 „**Analýza využitia donucovacích prostriedkov vo vybraných policajných službách**“. Jej hlavným cieľom bolo analyzovať využitie donucovacích prostriedkov vo vybraných policajných službách na Slovensku a v Čechách. Objektom výskumu boli donucovacie prostriedky, predovšetkým nesmrtiace technológie vhodné pre policajno-bezpečnostné účely. Predmetom výskumu bola konkrétna aplikácia donucovacích prostriedkov v konkrétnych policajno-bezpečnostných situáciách u vybraných policajných zložiek. Subjektom výskumu bol riešiteľský kolektív so štruktúrou hlavného zodpovedného riešiteľa a riešiteľov čiastkových úloh, ďalej akademickí pracovníci, študenti vysokých škôl s bezpečnostným zameraním a zástupcovia bezpečnostnej praxe.² Za jednu z metód výskumu bol zvolený aj dotazníkový prieskum, cieľom ktorého bolo zistiť názory respondentov

¹ Rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Toubache proti Francúzsku č. 19510/15.

² TUREČEK, Jaroslav a kol. *Analýza využitia donucovacích prostriedkov vo vybraných policajných službách*. Záverečná správa medzinárodnej vedeckovýskumnej úlohy. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2020.

na rôzne okolnosti použitia zbrane. Vzorku 508 respondentov tvorili príslušníci Policajného zboru zaradení na rôznych útvaroch v rámci celej Slovenskej republiky, a to tak policajti v priamom výkone štátnej služby, ako aj ostatní.

Zloženie respondentov bolo nasledovné. Podľa veku prevažovali respondenti vo veku 26 – 35 rokov (51 %), ďalej respondenti vo veku 36 – 45 rokov (27,2 %), menej bolo zastúpených policajtov ostatných vekových kategórií. Podľa dĺžky trvania služobného pomeru prevažovali respondenti, ktorí boli v služobnom pomere 3 – 10 rokov (43,1 %), nasledovali respondenti s dĺžkou trvania služobného pomeru v rozsahu 11 – 20 rokov (32,7 %), s dĺžkou trvania služobného pomeru do 2 rokov (11,2 %) a s dĺžkou trvania služobného pomeru 21 a viac rokov (13 %). Podľa pohlavia podstatne prevažovali muži (81,3 %) v porovnaní so ženami (18,7 %). Podľa kritéria, či nosia počas služby zbraň pri sebe, prevažovali respondenti, ktorí nosia zbraň pri sebe prevažnú časť služby (70,8 %), iba občas nosí pri sebe zbraň 20,5 % respondentov a 8,7 % respondentov nenosí vôbec počas služby zbraň pri sebe. Podľa kritéria, či už zbraň ako donucovací prostriedok použili, sa 71,3 % respondentov vyjadrilo, že počas služby ešte nepoužili zbraň a 28,7 % respondentov už zbraň použilo.

Jednou z prvých dotazníkových otázok sme zisťovali, ako poznajú respondenti ustanovenia zákona o Policajnom zbore k použitiu zbrane, či dokážu vymenovať všetky dôvody, kedy môže policajt zbraň použiť – pýtali sme sa teda na 9 dôvodov oprávňujúcich použiť zbraň uvedených v § 61 ods. 1 zákona o Policajnom zbore. Iba 44,3 % respondentov uviedlo, že vie vymenovať všetky (predpokladáme, že ešte nižšie percento by sme dosiahli, ak by bolo možné tieto vedomosti reálne overiť).

Poznať dôvody použitia zbrane je dôležité najmä pre policajtov v priamom výkone štátnej služby – teda tých, ktorí nosia zbraň prevažnú časť služby pri sebe. Preto malo zmysel ďalej zisťovať, koľkí z tejto skupiny respondentov ich poznajú. Z nich iba polovica uviedla, že vie vymenovať všetky dôvody. Toto dokazuje skutočnosť, ktorú som už spomenula, že **konceptia zákonných podmienok použitia zbrane je príliš zložitá pre jednoduché zapamätanie**, čo môže negatívne ovplyvniť policajta pri rozhodovaní použiť zbraň (najmä, ak má na rozhodovanie iba pár sekúnd).

Ďalej sme zisťovali, ako vnímajú respondenti ustanovenia zákona o Policajnom zbore k použitiu zbrane z hľadiska ich presnosti, jasnosti a zrozumiteľnosti. Tu sa vyjadrilo iba 41,7 % respondentov, že tieto ustanovenia považujú za presné a jednoznačné a nepotrebujú ďalšie vysvetľovanie. Avšak ďalším vyhodnotením dotazníka sme zistili, že aj respondenti, ktorí považujú tieto ustanovenia za presné a jednoznačné, považujú zároveň za dôležitý ich odborný výklad – uviedlo to viac ako 70 % respondentov. **Dôvodmi použitia zbrane je preto nevyhnutné sa zaoberať aj v teoretickej rovine** – pravidelným vzdelávaním policajtov, či prijatím interných predpisov, kde by boli dôvody použitia zbrane bližšie špecifikované.

Ďalšími otázkami sme zisťovali, ako na základe svojich skúseností vnímajú respondenti obsah streleckej prípravy (teda to, čo všetko v rámci streleckej prípravy absolvujú) a rozsah streleckej prípravy (teda ako často strieľajú, koľko nábojov vystrieľajú) vzhľadom na ich pocit pripravenosti pre skutočné použitie zbrane v praxi. Výsledky sú nasledovné – obsah streleckej prípravy považovalo za úplne vyhovujúci iba 25,4 % respondentov a rozsah streleckej prípravy považovalo za úplne vyhovujúci iba 15,6 % respondentov.

Hlbšia analýza ukázala, že **menej spokojní s obsahom a rozsahom streleckej prípravy sú respondenti, ktorí počas služby nenosia zbraň pri sebe a respondenti, ktorí nosia zbraň pri sebe iba občas**. Strelecká príprava sa totiž vykonáva podľa Plánu streleckej prípravy na príslušný kalendárny rok diferencovane podľa útvarov Policajného zboru, do ktorých sú policajti zaradení. Jej obsah a rozsah je tak značne rozdielny.

Ďalšie zistenia z dotazníku sú nasledovné: Iba necelá polovica respondentov uviedla, že má možnosť zdokonaľovať sa v streľbe mimo povinnej streleckej prípravy. To, či sa policajti budú v streľbe zdokonaľovať aj mimo povinnej streleckej prípravy, vo svojom voľnom čase a na vlastné náklady, je na uvážení každého z nich. Zaiste by tento spôsob mali využívať najmä tí, ktorí dosahujú pri previerkach zo streleckej prípravy slabšie výsledky. Ako motivácia pre dobrovoľnú streleckú prípravu slúžia aj rôzne športové a strelecké súťaže organizované až na úroveň celoslovenských majstrovstiev Ministerstva vnútra Slovenskej republiky a Policajného zboru. Základná motivácia sebazdokonaľovania by však mala vychádzať z osobnej angažovanosti policajta, jeho presvedčenia, že chce túto prácu vykonávať najlepšie ako sa dá – že jeho práca je jeho poslaním, ale aj z dôvodu, aby nepresnou streľbou nespôsobil zbytočné zranenie alebo smrť.

V rámci priamych rozhovorov s policajtmi sme postrehli, že mnohí z nich sa niekedy obávajú použiť donucovací prostriedok (a zvlášť to platí pri zbrani) z dôvodu, aby jeho použitie nebolo vyhodnotené ako nezákonné – či už nadriadeným, kontrolou alebo inšpekciou. Toto potvrdili aj výsledky dotazníka. Polovica respondentov by sa v prípade použitia zbrane obávala vyšetrovania Úradom inšpekčnej služby, približne tretina uviedla, že by to záležalo od okolností prípadu a iba 16,5% uviedlo, že by sa takéhoto vyšetrovania neobávali. Pri tejto otázke sme takisto porovnávali odpovede respondentov podľa rozlišovacieho kritéria, či už počas služby použili zbraň alebo nie. Z výsledkov vyplýva, že vyšetrovania Úradom inšpekčnej služby by sa obávali skôr tí respondenti, ktorí zbraň počas služby zatiaľ nepoužili.

Z hľadiska aplikácie jednotlivých dôvodov použitia zbrane uvedených v § 61 ods. 1 zákona o Policajnom zbore označili respondenti ako **najviac problematické práve použitie zbrane podľa § 61 ods. 1 písm. f) zákona o Policajnom zbore**. Toto uviedlo 291 respondentov z celkového počtu 508. Použitie zbrane k zamedzeniu úteku nebezpečného páchatel'a označilo ako problematické 174 respondentov a k zastaveniu dopravného prostriedku v bezprostrednom priestore štátnej hranice 144 respondentov.¹

Záver

Na základe analýzy právnych predpisov vrátane interných predpisov upravujúcich streleckú prípravu, analýzy judikatúry a výsledkov výskumu, je možné vyvodiť konkrétne odporúčania a návrhy v oblasti legislatívy, streleckej prípravy, ale aj technického a iného vybavenia príslušníkov Policajného zboru a útvarov Policajného zboru prostriedkami, ktoré môžu byť v niektorých prípadoch použité namiesto zbrane.

Oblasť legislatívy: V dotazníkovom prieskume označili policajti ustanovenie § 61 ods. 1 písm. f) zákona o Policajnom zbore za najviac problematické pri jeho

¹ Pri tejto otázke mali respondenti možnosť označiť viacero dôvodov použitia zbrane.

aplikovaní v praxi, čoho dôkazom sú aj reálne prípady z minulosti. Preto považujem za dôležité, aby sa formou napr. interného predpisu bližšie upravili podmienky použitia zbrane v tomto prípade, pričom by sa zohľadnila aj judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva. Bližšie potrebné by bolo určiť najmä to, či:

- je policajt oprávnený strieľať na prenasledovaný dopravný prostriedok, ak sa v ňom nachádzajú aj iné osoby okrem vodiča a za akých podmienok,
- je policajt oprávnený strieľať na prenasledované vozidlo, ak nemá istotu, či sa vo vozidle okrem vodiča nenachádza aj iná osoba,
- je policajt oprávnený strieľať na prenasledované vozidlo, ak sa v ňom nenachádza osoba podozrivá zo spáchania závažnej trestnej činnosti (či už ako vodič, alebo posádka),
- je policajt oprávnený strieľať na prenasledované vozidlo počas takej premávky, kedy hrozí riziko, že by streľbou mohli byť zasiahnuté aj nezúčastnené osoby (posádka iných motorových vozidiel, cyklisti, chodci atď.),
- je policajt oprávnený strieľať na prenasledované vozidlo, ak vážne ohrozenie života a zdravia bezohľadnou jazdou nie je bezprostredné (prázdné cesty v noci, poľné cesty a pod.),
- má policajt pokračovať v prenasledovaní dopravného prostriedku v prípade, ak ho chce zastaviť z dôvodu menej závažného ako by mohol byť prípadný následok pokračovania v prenasledovaní (napr. ak ide o policajtoví známeho vodiča, ktorý šoféruje bez vodičského oprávnenia).

Oblasť streleckej prípravy: Do streleckej prípravy by sa mala zaradiť aj pravidelná teoretická príprava z podmienok použitia zbrane policajtom podľa zákona o Policajnom zbore, ktorá by pozostávala z odborného výkladu predmetných ustanovení s uvedením príkladov z praxe, analyzovaní reálnych prípadov použitia zbrane policajtom s vyhodnocovaním situácie a odporúčaniami. Každý policajt by si mal tiež vyskúšať streľbu z idúceho motorového vozidla na idúce motorové vozidlo, aby dokázal zhodnotiť presnosť takejto streľby a jej možné dôsledky.

Za dôležité tiež považujem otázku prehodnotenia streleckej prípravu policajtov zaradených do II. výcvikovej skupiny s cieľom viac pripraviť aj túto skupinu policajtov na reálne používanie zbrane v praxi – obsah a rozsah streleckej prípravy sa javil policajtom nezaradeným do priameho výkonu štátnej služby najmenej postačujúci. Zároveň je pri streleckej príprave tejto skupiny policajtov potrebné počítať aj s tým, že kedykoľvek môžu byť preradení do priameho výkonu štátnej služby a tiež môžu byť nasadení do priameho výkonu štátnej služby aj pri zabezpečovaní opatrení počas krízových situácií.

V rámci streleckej prípravy by sa tiež malo viac využívať precvičovanie tzv. „modelových situácií“ s cieľom zdokonaľiť pohotovostnú reakciu pri vzniku predpokladaného a neočakávaného nebezpečenstva. Takéto precvičovanie môže výrazne zlepšiť schopnosť policajta rýchlo sa rozhodnúť, či použije zbraň alebo iný donucovací prostriedok.

Oblasť technických prostriedkov: Závažným problémom súčasného vybavenia hliadok Policajného zboru sú chýbajúce, resp. plne funkčné zastavovacie pásy. Doteraz používané typy sú technicky zastarané, existujú však moderné typy, s ktorými sa dá ľahko a rýchlo manipulovať a v niektorých prípadoch by ich použitie

mohlo predísť streľbe na vozidlo, ktorá môže mať na vodiča a ostatnú posádku závažnejšie následky. Tie spôsobujú pozvoľnejší únik vzduchu z pneumatík – vozidlo zastavuje dlhšie a pomerne ovládateľne, čím sa riziko nehody znižuje (závisí to, samozrejme, aj od rýchlosti zastavovaného vozidla). Tiež majú nižšiu hmotnosť, je s nimi ľahšia manipulácia a zabezpečujú ochranu pred náhodnými zraneniami policajtov pri manipulácii s nimi. Rozloženie a zloženie je veľmi rýchle (kontrolným testom sa pri niektorých dosiahol čas 1 sekunda).¹ Síce ich nie je možné efektívne použiť na všetkých povrchoch (pokiaľ je extrémne nerovný, napr. na poľnej ceste s výmoľmi, nemusí prísť k ich plnému rozvinutiu, resp. nebudú 100%ne funkčné hroty), v mnohých prípadoch by ich použitie mohlo predísť streľbe na vozidlo, ktorá môže mať na vodiča a ostatnú posádku závažnejšie dôsledky.

Zoznam použitej literatúry

- FIRST, Robert a Karel KADLEC. K metodice střelby na pronásledované vozidlo. In: *Kriminalistický sborník*. 2009, roč. LIII, č. 2, s. 45-47.
- ODLEROVÁ, Miriam. Zákonné dôvody použitia zbrane príslušníkmi Policajného zboru. In: *Notitiae iudiciales Academiae collegii aedilium in Bratislava*. 2020, roč. VI., č. 1/2020, s. 37-51. ISSN 2453-6954.
- OHERA, Michal. Násilné zastavování vozidel policií. In: *Policista*. Roč. 17, 2011, č. 9.
- PUŠKÁR, Adam. *Policajt v zásade nesmie streľbou zastavovať unikajúce vozidlo*. [online]. [citované 3. septembra 2021]. Dostupné na internete: <https://www.najpravo.sk/clanky/policajt-v-zasade-nesmie-strelbou-zastavovat-unikajuce-vozidlo.html?print=1>
- TITLOVÁ, Marcela a Jozef MEDELSKÝ. *Zákon o Policajnom zbore*. Komentár. Bratislava: Wolters Kluwer, 2017. ISBN 978-80-8054-704-2.
- TUREČEK, Jaroslav; ODLEROVÁ, Miriam; HAJDÚKOVÁ, T. *Zbrane nesmrtiace a strelné ako donucovacie prostriedky polície*. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2021. 316 s. ISBN 978-80-8054-880-3.
- TUREČEK, Jaroslav a kol. *Analýza využitia donucovacích prostriedkov vo vybraných policajných službách*. Záverečná správa medzinárodnej vedeckovýskumnej úlohy. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2020.
- Rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Toubache proti Francúzsku č. 19510/15.
- Rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Pisari proti Moldavskej republike a Rusku č. 42139/12.
- Rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Makaratzis proti Grécku č. 50385/99.
- Rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva zo dňa 26. februára 2004 vo veci Nachová a ostatní proti Bulharsku č. 43577/98.

¹ OHERA, Michal. Násilné zastavování vozidel policií. In: *Policista*. 2011, roč. 17, č. 9, s. 13.

RESUMÉ

Koncepcia zákonných podmienok použitia zbrane pri prenasledovaní motorového vozidla je v zákone o Policajnom zbore koncipovaná pomerne zložito, čo môže negatívne ovplyvniť rozhodnutie policajta použiť zbraň (najmä, ak má na rozhodovanie iba pár sekúnd). V praxi dochádza k rozdielnym výkladom predmetných ustanovení zákona a ani ich aplikácia nebýva jednotná. Článok tieto problémy podrobne analyzuje s poukazom na výsledky výskumu a v závere poskytuje niekoľko odporúčaní pre zlepšenie súčasného stavu.

Kľúčové slová: strelba na motorové vozidlo, donucovacie prostriedky, zákonné podmienky použitia zbrane, nebezpečný páchatel', bezohľadná jazda.

SUMMARY

ODLEROVÁ, Miriam: LEGAL ASPECTS OF SHOOTING AT AN ESCAPING MOTOR VEHICLE UNDER THE POLICE FORCE ACT

The concept of legal conditions for the use of a weapon in the motor vehicle pursuits is relatively complicated in the Police Force Act, which may negatively affect the decision of a police officer to use a weapon (especially if he/she has only a few seconds to make a decision). In practice, there are different interpretations of the provisions of the Act and their application is not usually uniform. These problems are analyzed in detail in the article with reference to the results of the research and some recommendations for improving the current situation are provided in the conclusion.

Key words: shooting at a motor vehicle, coercive means, legal conditions for the use of a weapon, dangerous perpetrator, reckless driving.